

Firma „AUTODUJOS“

AUTOMOBILINIŲ SND BALIONŲ MONTAVIMO INSTRUKCIJA

Paruošė: Roman Doval firma „AUTODUJOS“

WWW.ADSERVISAS.LT

1. ĮVADAS

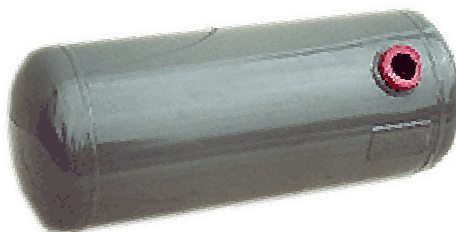
Automobiliniai SND balionai naudojami automobilių maitinimo sistemoje kaip talpa suskystintoms dujoms. Jie gaminami skirtingų formų ir įvairių talpų. Plačiausiai naudojami cilindriniai ir toroido formos balionai. Visi automobiliniai balionai atitinka Jungtinių Tautų Organizacijos ir Europos Sąjungos R67 01 reglamentą.

Balionai parenkami ir pritaikomi atsižvelgiant į automobilio kėbulo tipą ir automobilio savininko pageidavimą pagal technines galimybes griežtai prisilaikant 2B-227 taisyklių.

Multivožtuvai į balionus montuojami tik tie, kurie yra numatyti baliono gamyklos gamintojos ir nurodyti baliono pase.

2. AUTOMOBILINIŲ SND BALIONŲ APRAŠYMAS

2.2 CILINDRINIAI SND BALIONAI IR JŲ TVIRTINIMO VARIANTAI

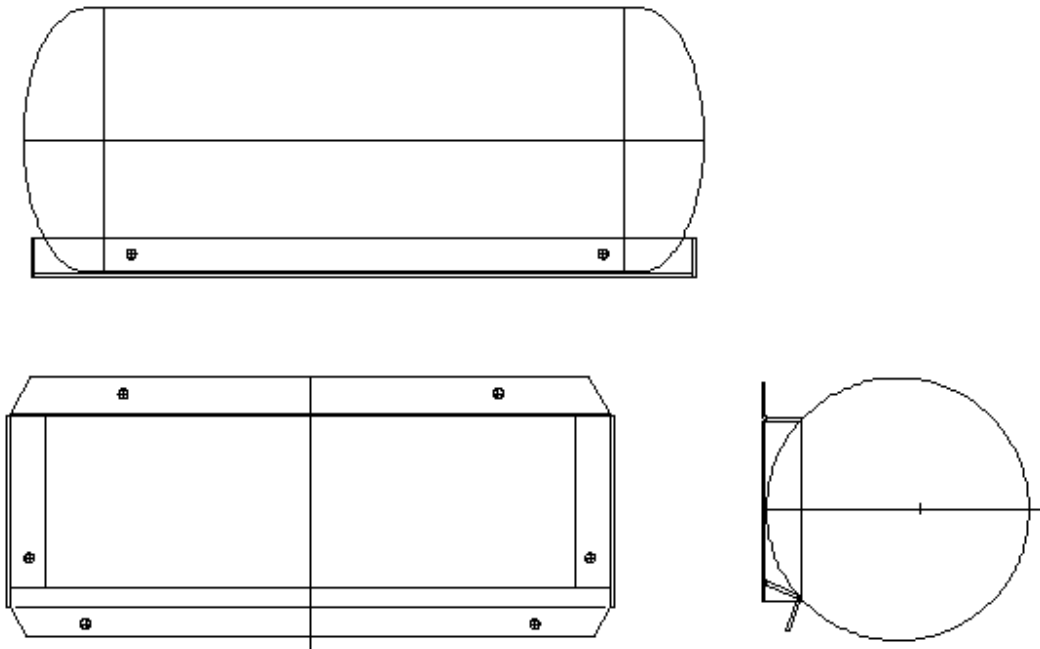
Cilindriniai dujų balionai yra gaminami įvairių tipų, kurie tarpusavyje skiriasi savo skersmeniu, ilgiu bei talpa. Balionai yra 1 klasės ir naudojami kartu su apsauginiais vožtuvais (pagal JTO Ekonominės ir socialinės tarybos bei Europos ekonominės komisijos vidaus transporto komiteto taisykles Nr. 67 01).

Techniniai duomenys

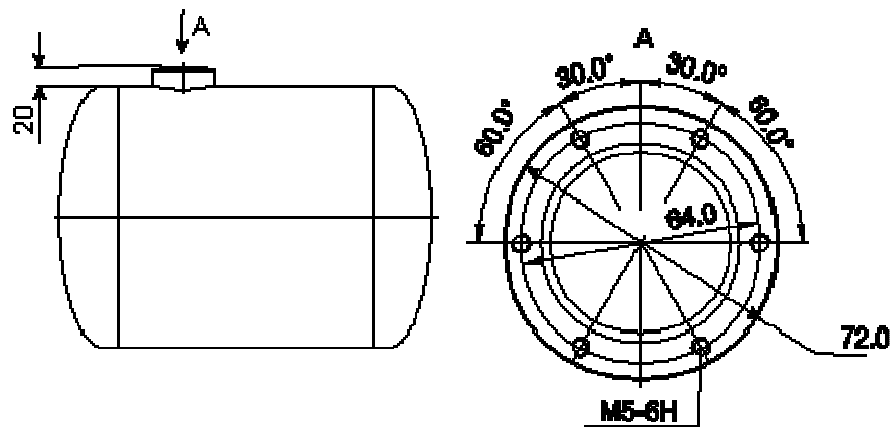
- Darbinė aplinkos temperatūra nuo -40°C iki 45°C
- Naudinga baliono dujų talpa - 80% baliono tūrio
- Darbinis slėgis - ne didesnis kaip 2,5 MPa
- Bandomasis slėgis - ne mažesnis kaip 3,0 MPa
- Sprogdinimo slėgis - ne mažesnis kaip 6,75 Mpa

1 lentelė. AB „Atrama“ cilindrinų SND balionų techniniai duomenys.

Baliono skersmuo, mm	Tūris, l	Ilgis, mm	Svoris, kg	Sieneles storis, mm	Maksimalus dujų užpildymas, l
270	35	700	15,3	3,0	28
270	40	792	16,0	3,0	32
270	45	884	18,0	3,0	36
270	50	977	18,9	3,0	40
270	55	1069	21,5	3,0	44
300	40	644	16,9	3,0	32
300	45	717	18,8	3,0	36
300	50	790	20,5	3,0	40
300	55	863	22,2	3,0	44
300	60	936	23,5	3,0	48
315	35	523	15,2	3,0	28
315	40	590	16,9	3,0	32
315	45	657	18,5	3,0	36
315	50	724	20,1	3,0	40
315	55	792	21,2	3,0	44
315	60	860	22,8	3,0	48
315	65	928	24,4	3,0	52
315	70	996	25,8	3,0	56
315	80	1131	29,0	3,0	64
315	110	1533	37,5	3,0	88
360	40	470	18,3	3,5	32
360	50	571	21,7	3,5	40
360	60	672	24,6	3,5	48
360	70	774	27,8	3,5	56
360	80	876	31,0	3,5	64
360	90	978	34,1	3,5	72
360	100	1080	37,3	3,5	80
360	110	1182	40,5	3,5	88
360	130	1386	46,8	3,5	104
360	140	1488	50,2	3,5	112
400	100	898	36,5	3,5	80
400	130	1145	45,2	3,5	104
400	150	1310	50,8	3,5	120

1 brėžinys. Cilindrinio SND baliono rėmelis.

2 brėžinys. Cilindrinio SND baliono geometriniai bei jungiamieji matmenys.

2.2.1 PIRMO VARIANTO CILINDRINIŲ SND BALIONŲ TVIRTINIMAS (cilindriniai balionai iki 85 l talpos)

2.2.1.1 Reikalavimai balionų montavimui:

- a) jei daugiau kaip vienas balionas yra prijungtas prie vieno vamzdžio, kiekvienas balionas privalo turėti atbulinį vožtuvą, kuris įmontuotas už nuotoliniu būdu valdomo darbinio vožtuvo, ir vamzdyno apsauginis vožtuvas turi būti įmontuotas vamzdyje už atbulinio vožtuvo. Norint išvengti atbulinio vožtuvo užteršimo, prieš jį įrengiamas filtras;
- b) balionai turi būti sertifikuoti pagal JT EEK taisyklės Nr. 67 2001 m. liepos 18 d. pirmos (01) redakcijos reikalavimus;
- c) balionas į transporto priemonę turi būti montuojamas stacionariai. Jis negali būti įrengiamas variklio skyriuje;
- d) balionas turi būti montuojamas pagal šio baliono gamintojo instrukcijas. Draudžiama jungti balionus nuosekliai;
- e) balionas turi būti įtvirtintas taip, kad metaliniai paviršiai nekontaktuotų tarpusavyje, neįskaitant baliono stacionaraus tvirtinimo vietas;
- f) balionas turi turėti stacionarius tvirtinimo taškus pritvirtinimui prie transporto priemonės arba balionas turi būti pritvirtintas prie transporto priemonės balionui skirtu rėmo juostinėmis apkabomis.
- g) kai transporto priemonė paruošta eksploatuoti, balionas turi būti ne žemiau kaip 200 mm nuo kelio paviršiaus, išskyrus, jei balionas yra tinkamai apsaugotas iš priekio ir šonų, bei nei vienas komponentas nėra žemiau už baliono apsauginius komponentus;
- h) balionas tvirtinamas prie variklinės transporto priemonės ne mažiau kaip dviem diržais, kurie pagaminti iš plieno E 235-B pagal ISO 630, turinčio mažiausią tempiamojo stiprio ribą, ir diržuose yra du varžtai su poveržlėmis, jei kėbulo skydai toje vietoje yra vienasluoksniai, o fiksuojamieji varžtai pagal ISO 898-1 yra 8.8 klasės, ir matmenys yra tokie, kaip nurodyta lentelėje;
- i) tarp baliono ir automobilio metalo paviršiaus gali būti naudojama guma arba plastikas.

2 lentelė. Varžtų ir baliono diržų matmenys.

Baliono talpa, litrais	Mažiausi poveržlių matmenys, skersmuo x storio, mm	Mažiausi baliono diržų matmenys, plotis x storio, mm	Mažiausias varžto skersmuo, mm
iki 85	30x1,5 25x2,5	20x3 30x1,5	8 8
85- 100	30x1,5 25x2,5	30x3 20x3*	10 8*

* - Šiuo atveju balionas turi būti pritvirtintas ne mažiau kaip trimis baliono diržais.

2.2.1.2 Baliono rėmo tvirtinimas:

Baliono rėmas cilindriniai balionams naudojamas gamyklos gamintojos jau pagamintas arba gaminamas vietoje atsižvelgiant į automobilio kėbulo konstrukcijos ypatumus iš kampučio, kurio min. matmenys 32 x 32x 4 pagamintas iš 1.4301 arba pl 3 ps markės plieno. Jis patikimai pritvirtinamas prie motorinės transporto priemonės kėbulo arba rėmo ne mažiau kaip keturiais ne plonesniais kaip $\varnothing$ 8mm ir ne plonesniais nei tvirtinami baliono diržai priklausomai nuo baliono dydžio (žr. B1 lentelę) -8.8 klasės varžtais.

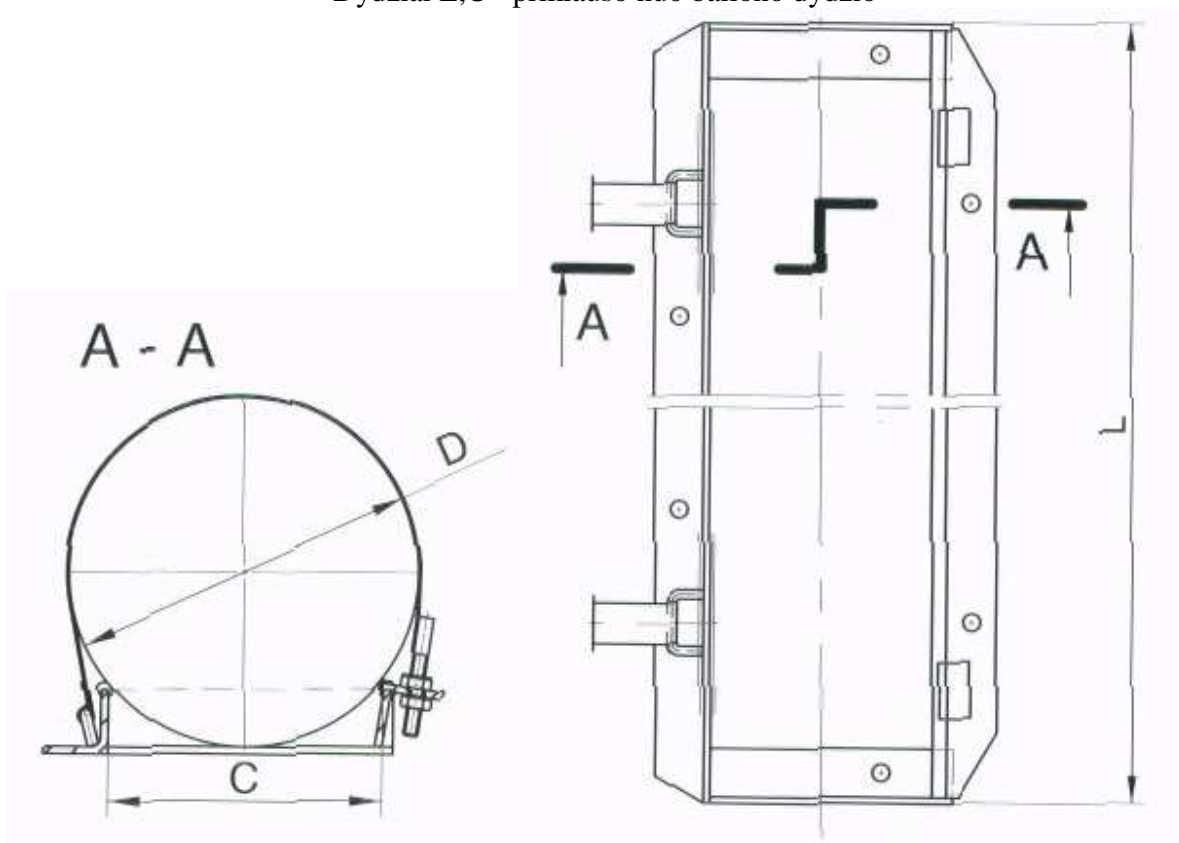
Jeigu cilindro formos balionas tvirtinamas išilgai variklinės transporto priemonės, skersinė plokštė turi būti baliono rėmo priekyje. Ši plokštė turi būti:

- ne mažesnio storio kaip ir baliono rėmas;
- ne mažiau kaip 30 mm aukščio, o jos viršus baliono dugno atžvilgiu turi būti išsikišęs ne mažiau kaip 30 mm;

- kaip galima arčiau baliono kupolo galo.

PASTABA: „Montuojamas išilgai“ reiškia, kad ašis, einanti per baliono cilindrinę dalį, sudaro ne didesnę kaip 30° kampą su išilgine transporto priemonės centrine linija.

Dydžiai L,C - priklauso nuo baliono dydžio

3 brėžinys. Cilindrinio SND baliono iki 85 l talpos tvirtinimas.

1 fotografija. Cilindrinio SND baliono iki 85 l talpos tvirtinimo rėmelis su diržais.

2 fotografija. Cilindrinio SND baliono iki 85 l talpos tvirtinimas automobilio bagažinėje.

2.2.2 ANTRO VARIANTO CILINDRINIŲ SND BALIONŲ TVIRTINIMAS (balionams virš 85 l talpos)

2.2.2.1 Reikalavimai balionų montavimui (žiūrėti punktą 2.2.1.1 ir 2-os lentelės 2- eilutę).

3 fotografija. Cilindrinio baliono virš 85 l talpos tvirtinimas automobilio bagažinėje.

2.3 TOROIDINIAI SND BALIONAI IR JŲ TVIRTINIMO VARIANTAI

Toroidiniai balionai tvirtinami naudojant balioną arba įrangą pagaminusios gamyklos duotais varžtais ir tvirtinimo elementais. Automobiliniai toroidiniai dujų balionai naudojami automobilių maitinimo sistemoje kaip talpa suskystintoms dujoms ir, kadangi jie yra rato formos, juos galima patogiai įtaisyti vietoje atsarginio rato, tokiu būdu sutaupant ribotą bagažinės tūrį. Be to, atsižvelgiant į konstrukcines automobilio ypatybes, jie yra gaminami tiek su vidiniu (skirtu montuoti vietoj atsarginio rato esančio bagažinėje, kaip pavyzdžiui "Mazda-323" automobiliams), tiek su išoriniu (skirtu montuoti vietoj atsarginio rato, kuris yra kabinamas po automobiliu, kaip pavyzdžiui "Renault-19" automobiliams) dujų

užpildymu (dujų užpylimo atvamzdis yra arba vidinėje, arba išorinėje baliono dalyje). Siekiant toroidinius balionus pritaikyti prie įvairių rato išmatavimų, jie gaminami nuo 35 l iki 92 l talpos. Jie yra 1 klasės ir naudojami kartu su apsauginiais vožtuvais (pagal JTO Ekonominės ir socialinės tarybos bei Europos ekonominės komisijos vidaus transporto komiteto taisyklės Nr. 67 01).

Techniniai duomenys:

- darbinė aplinkos temperatūra nuo -40°C iki 45°C ;
- naudinga baliono dujų talpa - 80% baliono tūrio;
- darbinis slėgis - ne didesnis kaip 2,5 MPa;
- bandomasis slėgis - ne mažesnis kaip 3,0 MPa;
- sprogdinimo slėgis - ne mažesnis kaip 6,75 MPa.

3 lentelė. AB „Atrama“ toroidinių SND balionų techniniai duomenys.

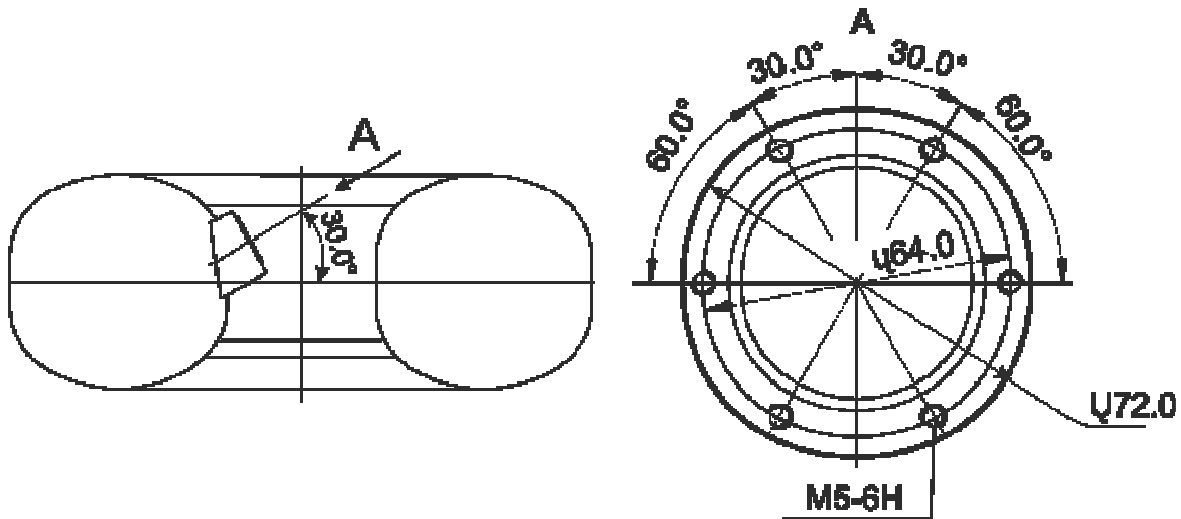
Baliono išorinis skersmuo (D), mm	Baliono aukštis (H), mm	Tūris, l	Svoris, kg	Sieneles storis, mm	Maksimalus dujų užpildymas, l	Baliono užpildymas
720	270	87	41,0	4,0	70	Vidinis
650	270	70	35,0	3,5	56	Vidinis
630	250	60	27,0	3,0	48	Vidinis
630	225	53	25,0	3,0	42	Vidinis
600	220	48	24,0	3,0	38	Vidinis
630	200	46	23,0	3,0	37	Vidinis
580	225	45	23,0	3,0	36	Vidinis
600	200	42	22,3	3,0	33	Vidinis
580	200	39	21,0	3,0	31	Vidinis
565	180	35	19,6	3,0	29	Vidinis
720a*	270	92	43,0	4,0	74	Išorinis
650a	270	70	35,0	3,5	56	Išorinis
630	250	60	27,0	3,0	48	Išorinis
630	225	53	25,0	3,0	42	Išorinis
600	220	48	24,0	3,0	38	Išorinis
630	200	46	23,0	3,0	37	Išorinis
580	225	45	23,0	3,0	36	Išorinis
600	200	42	22,3	3,0	33	Išorinis
580	200	39	21,0	3,0	31	Išorinis

a- baliono tvirtinimui vietoje tradicinės kryžmės yra naudojamos 4-ios prie baliono privirtintos auselės.

*- balionas yra pilnaviduris.

Toroidiniai balionai yra komplektuojami kartu su visais reikalingais tvirtinimo elementais, kurie yra pavaizduoti žemiau pateiktuose brėžiniuose.

2.3.1 VIDINIS TOROIDINIS SND BALIONAS IR JO TVIRTINIMAS

5 brėžinys. Vidinio toroidinio SND baliono geometriniai ir jungiamieji matmenys.

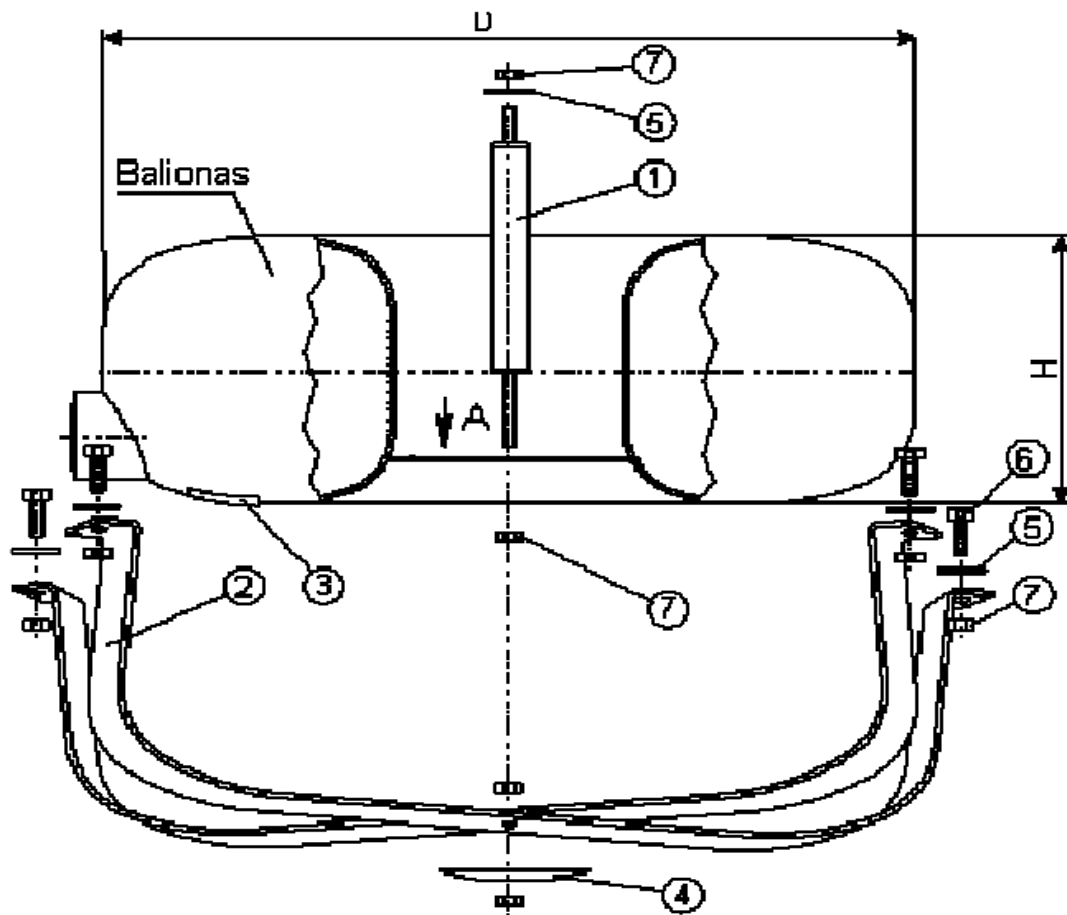
4 brėžinys. Vidinio toroidinio SND baliono tvirtinimo schema.

4 lentelė. Vidinio toroidinio SND baliono tvirtinimo detalių sąrašas.

Pozicija	Dalies pavadinimas	Kiekis
1	Viršutinis dangtelis	1
2	Sandarinio žiedas	1
3	Vamzdelis	1
4	Varžtas M10	2
5	Tarpinė 24x13	2
6	Plokštelė	1
7	Veržlė M10	2
8	Poveržlė 10	2
9	Sraigtas M8	2
10	Tarpinė 8x13	2

2.3.1.1 Reikalavimai balionų montavimui (žiūrėti punktą 2.2.1.1 ir 4 brėž.).

2.3.2 IŠORINIO TOROIDINIO SND BALIONAS IR JO TVIRTINIMAS

6 brėžinys. Išorinis toroidinis SND balionas su tvirtinimo elementais.

5 lentelė. Išorinio toroidinio SND baliono tvirtinimo detalių sąrašas.

Pozicija	Dalies pavadinimas	Kiekis
1	Tvirtinimo sraigtas	1
2	Tvirtinimo lankas	2

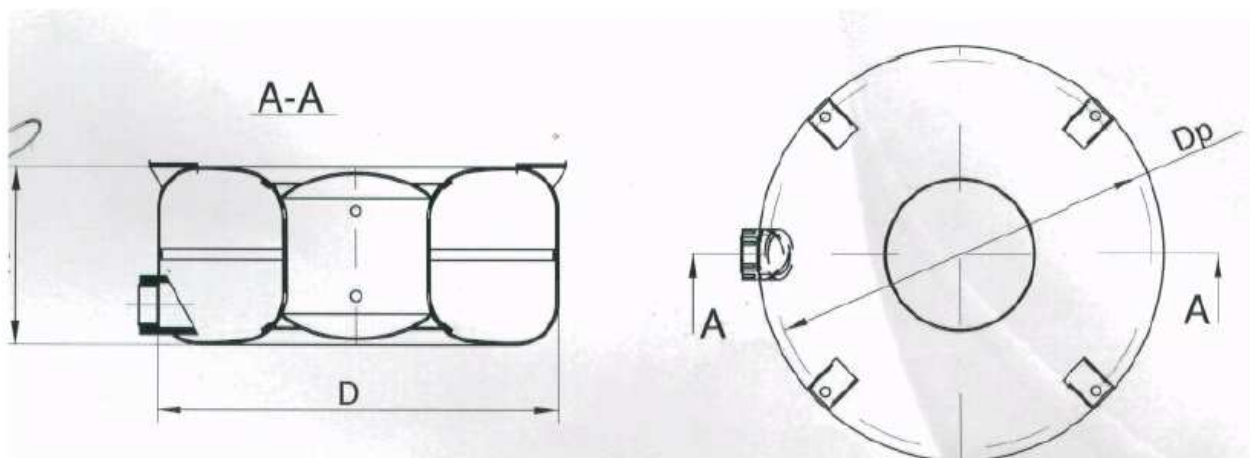
3	Pavadinimo plokštelė	1
4	Poveržlė 10x109	1
5	Poveržlė 10x35	5
6	Varžtas M10	1
7	Veržlė M10	8

2.3.2.1 Reikalavimai išorinių toroidinių balionų montavimui (žiūrėti punktą 2.2.1.1 ir 6 brėž.).

2.3.3 PILNAVIDURIS TOROIDINIS SND BALIONAS SU TVIRTINIMO ELEMENTAIS

5 fotografija. Pilnaviduris išorinis toroidinis SND balionas.

7 brėžinys. Pilnaviduris toroidinis SND balionas su tvirtinimo elementais.

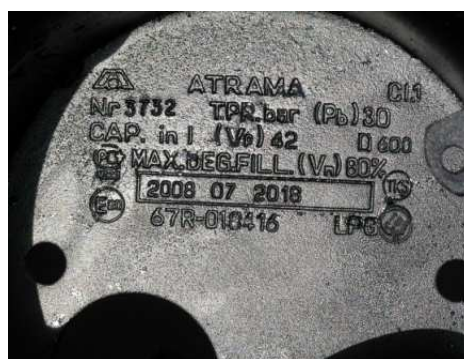
Automobilio išorėje montuojamus SND balionus rekomenduojama padengti antikorozyne danga „Bitukas“ arba „Gravitex“.

2.4 AUTOMOBILINIŲ SND BALIONŲ IDENTIFIKAVIMO LENTELĖS

Balionus privaloma montuoti taip, kad baliono identifikavimo lentelė būtų matoma.

6 fotografija. Cilindrinio baliono identifikavimo lentelė

7 fotografija. Toroidinio baliono identifikavimo lentelė